

- рівні реалізації;
- внутрішні і зовнішні фактори формування;
- інструменти і методи реалізації;
- результативність.

Підприємство досягає своїх стратегічних фінансових цілей, коли фінансові відносини відповідають його внутрішнім фінансовим можливостям, а також дозволяють залишатися сприйнятливим до зовнішніх соціально-економічних умов на макро- і макrorівнях.

Для формування ефективної фінансової стратегії на підприємстві потрібно дотримуватись наступних принципів: – сучасний теоретично-модельний підхід;

- послідовної реалізації прийнятої стратегії стійкого розвитку підприємства;
- врахуванні організаційної структури підприємства і передбаченні у ній змін;
- варіантності формуванні стратегії.

Отже, слід відмітити, що розкриття сутності поняття «фінансова стратегія підприємства» має не завжди точне й однобічне пояснення, що пов'язане з різноманітними підходами що відбуваються у суспільстві. Формування фінансової стратегії залежить від постановки цілей і завдань підприємства, підтримкою фінансових взаємозв'язків між підприємством і суб'єктами навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Мізюк Б. *Особливості стратегічного управління підприємствами* // *Фінанси України*. – 2008. – № 12. – С. 31-36
2. Терещенко О. О. *Антикризове фінансове управління на підприємстві* [Текст] / Монографія О. О. Терещенко // - К.: КНЕУ, 2006. - 268 с.
3. Янковська В. А. *Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства* / В. А. Янковська. // *Вісник НТУ «ХПІ»*. Серія: *Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ»*. – 2013. – № 50(1023). – С. 182–187.

Тетяна ПРАК
науковий керівник
д.е.н., проф. Алексєнко Л.М.
ІФННІМ ТНЕУ

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ ЯК ГАРАНТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Одним з головних стратегічних завдань України, є підвищення якості життя, здійснення активної соціальної політики, насамперед, шляхом зростання доходів населення, в тому числі осіб пенсійного віку, підвищення його купівельної спроможності та задоволення життєвих потреб. Пенсійне

забезпечення має дуже велике значення для добробуту громадян похилого віку. Воно є невід'ємною частиною соціальної політики держави і відіграє суттєву роль у недопущенні зниження рівня життя населення. Необхідність реформування пенсійного забезпечення викликано низкою об'єктивних факторів: економічних, демографічних, соціально-політичних. Сьогодні ця проблема особливо актуальна в багатьох країнах світу, незалежно від рівня економічного розвитку, що обумовлено старінням населення, зміною його вікової структури, ускладненням економічної ситуації.

Про необхідність радикальних змін у пенсійній системі України, основних напрямках та принципах її реформування, роль держави і Уряду в реформуванні пенсійної системи пишуть як науковці: В. Яценко, М. Миних, Б. Надточій, Г. Назарова, С. Гончарова, Л. Ткаченко, В. Зеленко, М. Ріппа так і практики державного управління: Б. Зайчук, О. Зарудний, В. Литвіненко, Л. Ліхоліт, Т. Куваєва, Т. Придня, А. Боніславський [3], Ю. Люблін, Г. Гендрікс, І. Нейков. Але динаміка процесу реформування ставить перед нами нові проблеми, які потребують досконалого вивчення та пошуку шляхів для їх розв'язання.

Сьогодні Пенсійний фонд України – найбільш розгалужена фахова структура, яка здійснює багатогранну діяльність щодо пенсійного забезпечення громадян України, найпотужніша інституція в державі, яка акумулює і розподіляє значні за обсягом кошти, структура з могутнім кадровим потенціалом, яка розвивається і вдосконалюється. Головними напрямками фонду з реалізації пенсійної реформи є насамперед: взяття на облік платників страхових внесків; збір, акумулювання та розподіл коштів, призначених на пенсійне забезпечення; повного і своєчасного фінансування пенсійних витрат; персоналізований облік пенсійних справ громадян за допомогою сучасних інформаційних технологій; організація, призначення та виплата пенсій; створення організаційно-технічної бази функціонування накопичувального фонду другого рівня пенсійної системи; інформаційно-роз'яснювальна робота з питань пенсійного забезпечення.

Солідарна система пенсійного забезпечення (I-й рівень) склалася в Україні історично і тривалий час у цілому задовольняла потреби суспільства. Проте в умовах розвитку ринкових відносин та на тлі об'єктивного демографічного процесу старіння населення така система не спроможна ефективно виконувати покладені на неї соціально економічні функції. Міжнародний досвід свідчить, що солідарна пенсійна система ефективно працює лише тоді, коли на одного пенсіонера припадає три і більше працівників, які сплачують внески до системи. Нині у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування активно задіяні практично усі громадяни України, незалежно від їхнього віку та бажання. Незважаючи на це, початок національної пенсійної реформи охарактеризувався різким зростанням видатків Пенсійного фонду України. Якщо в 2004 році вони становили 36,2 млрд. грн. то у 2007 – 101,9 млрд. грн. У 2009 році витрати Пенсійного фонду України за рік виросли з 15 до 16,5% ВВП, що стало одним із найвищих показників у світі. Останні роки теж характеризуються значним

дефіцитом бюджету Пенсійного фонду України (далі – ПФУ): 2010 рік – 26,6 млрд. грн., 2011 – 17,8 млрд. грн., 2012 – 15,3 млрд. грн., 2013 – 21,8 млрд. грн., 2014 – 18 млрд. грн., у 2015 році очікується зростання дефіциту бюджету ПФУ у 5 разів до 90 млрд.грн. [1].

Виникає закономірне питання щодо джерел фінансових надходжень до бюджету Пенсійного фонду України задля покриття його дефіциту. Відповідь єдина – це трансферти Пенсійному фонду з Державного бюджету України, тобто кошти платників податків. Таким чином, головною проблемою існуючої пенсійної системи є її платоспроможність, що заснована на принципах солідарності поколінь. Тобто, фінансова стабільність ПФУ залежить від балансу між його надходженнями та видатками.

Пенсійний фонд України за своєю економічною природою є солідарним фондом: поточні надходження (обов'язкові платежі нинішніх юридичних осіб та працівників) забезпечують виплату поточних зобов'язань (пенсій нинішнім пенсіонерам). Тому скорочення робочих місць і обсягів фонду заробітної плати безпосередньо та негативно впливає на фінансовий стан ПФУ. Що стосується надходжень, то Пенсійний фонд України головним чином фінансується за рахунок відрахувань з фонду оплати праці роботодавців, відрахувань із заробітної плати працівників, а також відшкодувань на виплату соціальної допомоги різним категоріям населення з державного та місцевих бюджетів.

Наступною проблемою солідарного пенсійного страхування є велика кількість пільгових і спеціальних пенсій [2]. До цього часу зберігаються диспропорції в пенсійному забезпеченні, що обумовлені спеціальними пенсійними програмами для деяких категорій громадян, яким встановлено окремі умови пенсійного забезпечення. Така ситуація є соціально несправедливою, але цілком законною. Частина 3 ст. 2 Закону України «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування»[3]передбачає, що для окремих категорій громадян законами України можуть встановлюватись інші, відмінні від загальнообов'язкового пенсійного страхування і недержавного пенсійного забезпечення, умови, норми та порядок пенсійного забезпечення. Дана норма означає, що пенсійна система України доповнюється системою пільг, компенсацій, гарантій та іншими видами державної соціальної допомоги громадянам похилого віку, а пенсійне законодавство складається не тільки з Законів «Про пенсійне забезпечення», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення», але й з інших законодавчих актів, які встановлюють умови пенсійного забезпечення, відмінні від принципів пенсійного страхування. Наслідком є розрив між пенсіями, що визначаються за різними законами, – пенсії, призначені за «спеціальними» законами в 1,5-15 разів перевищують звичайні пенсії за віком. З іншого боку, чинне законодавство передбачає поступову відмову від пільгового та спеціального пенсійного забезпечення шляхом створення корпоративних і професійних недержавних пенсійних фондів. Коли це відбудеться наразі невідомо, а поки що пільгове та спеціальне пенсійне забезпечення фінансується за рахунок громадян, що сплачують внески до

Пенсійного фонду України, а також за рахунок платників податків (з Державного бюджету).

До характерних ознак реформування пенсійної системи слід віднести також її надмірну залежність від політичних коливань. Вибірчі кампанії в Україні (президентські, парламентські) викликають додаткове зростання інтересу до реформування пенсійної системи. Вихід єдиний – якнайшвидше запровадити накопичувальну складову загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Накопичувальна складова системи загальнообов'язкового пенсійного страхування (другий рівень) відповідно до плану реформування, закладеного у Законах України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і «Про недержавне пенсійне забезпечення» [4], повинна була почати функціонувати ще з 2007 року. Однак, внаслідок неефективного адміністрування та недостатнього законодавчого забезпечення вона досі не запроваджена. Натомість, відповідно до проекту нової Концепції пенсійної реформи, це планувалося зробити у 2014 році. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачає, що, як тільки будуть виконані певні передумови зазначені у п. 9 Прикінцевих положень Закону, частина пенсійних внесків буде інвестуватись в обов'язкову накопичувальну систему. Відповідно до п. 9 Прикінцевих положень Закону, закон про формування коштів цього фонду шляхом спрямування частини страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду буде прийнято лише за умови економічного зростання країни протягом двох останніх років, а саме – якщо в кожному з них валовий внутрішній продукт зростатиме не менше ніж на 2% порівняно з попереднім роком. А перерахування страхових внесків до Накопичувального фонду буде запроваджене у разі одночасного підвищення заробітної плати з страхованим особам та лише після виконання таких умов: 1) забезпечення виплати пенсій у солідарній системі в розмірі, передбаченому частиною третьою ст. 46 Конституції України; 2) збалансованості бюджету Пенсійного фонду відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; 3) створення інституційних компонентів функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування, у тому числі: а) повного впровадження системи персоналізованого обліку та створення системи автоматизованого звітування щодо стану накопичувальних пенсійних рахунків застрахованих осіб з урахуванням стану пенсійних активів; б) створення програмно-технічного комплексу для системи збирання страхових внесків до Накопичувального фонду, сумісного з системою електронних переказів банків.

Один з головних шляхів подальшого реформування пенсійної системи – це забезпечення соціальної справедливості у солідарній пенсійній системі. Для цього необхідно: запровадити дієвий механізм підвищення призначених пенсій шляхом удосконалення порядку перерахунку пенсії та її індексації; удосконалити порядок та формулу обрахунку розмірів пенсій; запровадити гарантований мінімальний розмір пенсійної виплати та диференційовані розміри мінімальної пенсійної виплати залежно від виду пенсії; запровадити для всіх громадян єдині правила пенсійного забезпечення за рахунок страхових

коштів. Необхідно напрацювати та законодавчо оформити механізми, які б підвищили зацікавленість роботодавця і самого працівника в фінансуванні пенсійного капіталу. Стабільність пенсійної системи, зростання розмірів пенсій можливі лише за умов стабільності в країні, що забезпечує високі темпи приросту економіки.

Список використаних джерел:

1. *Пенсійна реформа в Україні*[Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://pension.kiev.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=306&Itemid=1 сторінка
2. Гендрікс Г. Криза дає можливість зміцнити третій рівень пенсійної системи / Г. Гендрікс // *Україна Бізнес Ревю*. – 2009 – № 9. – С. 4.
3. Закон України „Про загальнообов'язкове державне страхування”. // *Вісник Пенсійного фонду України*.-2003. – №8.- С. 1-13.
4. Закон України, „Про недержавне пенсійне забезпечення” № 1057-IV від 09.07.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

Іванна ТЕРЛЕЦЬКА
науковий керівник
к.е.н., доц. Фурса Т.П.
ІФННІМ ТНЕУ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

На сьогоднішній день питання удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами постало як одне із першочергових. Оскільки основу функціонування банківської системи складають фінансові ресурси.

У економічній літературі немає єдиного підходу до визначення суті фінансових ресурсів, що обумовлено складністю їх структури та різноманітністю форм прояву.

Широкі коло питань, пов'язаних з дослідженням ефективності управління фінансовими ресурсами, залученням коштів до банківських установ та визначенням раціональних підходів щодо їхнього розміщення висвітлено в роботах таких зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів, як М.Д. Алексєнко, А.П. Вожжов, А.С. Гальчинський, А.М. Мороз, С.М. Павлюк, Д.Полфреман, Ж.Рівуар, Дж.Ф.Сінкі та інші.

Оцінка зміни характеру окремих джерел фінансових ресурсів нами проводилась за різними періодами кризових років: до кризовий період, загострення кризи, її «завмирання», відносно стабілізації процесів. Так, у докризовий період економіка України перебувала на підйомі, і найголовнішу роль у цьому відіграв банківський сектор, що зростав чи не найшвидше в українській економіці. Проте наслідки фінансової кризи виявляються доволі таки руйнівними для українських банків. Передусім виникла серйозна проблема з формуванням банками залучених ресурсів (як депозитних, так і